ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Στην Ελλάδα η επικουρική (συμπληρωματική) ασφάλιση συγχέεται με την κύρια ασφάλιση γιατί έχουν παρόμοιες αρχές και τον ίδιο τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας. Αντίθετα, στα κράτη-μέλη της ΕΕ αποτελεί διακριτό «πυλώνα» προστασίας. Ειδικότερα, η συμπληρωματική ασφάλιση παρέχεται από επαγγελματικά ταμεία (occupational funds) που μπορεί να είναι είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά και λειτουργούν σε κεφαλαιοποιητική βάση (βλ. Πράσινη Βίβλο ΕΕ [1]). Η βασική διαφορά της συμπληρωματικής ασφάλισης με την κύρια είναι ότι η κύρια λειτουργεί σε διανεμητική βάση, ενώ η συμπληρωματική σε κεφαλαιοποιητική. Η σύζευξη του διανεμητικού (κύρια ασφάλιση) συστήματος με το κεφαλαιοποιητικό (συμπληρωματική ασφάλιση) εξασφαλίζει καλύτερα το εισόδημα των ασφαλισμένων γιατί αξιοποιούνται τα πλεονεκτήματα καθενός από τα δύο οικονομικά συστήματα και περιορίζονται οι αδυναμίες τους.

Η Ελλάδα δεν έχει εισαγάγει μέχρι σήμερα τη σύζευξη του διανεμητικού και του κεφαλαιοποιητικού συστήματος, ώστε να εξασφαλίσει αποδοτικό πλέγμα προστασίας για τον ασφαλισμένο. Διαχειρίζεται την επικουρική (συμπληρωματική ασφάλιση) σαν να πρόκειται για κύρια ασφάλιση. Αν όμως η κύρια και η επικουρική έχουν την ίδια φύση και οικονομική λειτουργία τίθεται το ερώτημα μήπως έπρεπε η κύρια και η επικουρική να ενοποιηθούν. Αν πρόκειται πάλι για κάτι διαφορετικό μήπως έπρεπε να ρυθμισθούν διαφορετικά. Το πολιτικό σύστημα δεν έχει καταλήξει τι είδους επικουρική ασφάλιση θέλει και ποια θα είναι συνολικά η ασφαλιστική προστασία για τον ασφαλισμένο. Συνακόλουθα δεν έχει καταλήξει αν εγγυάται την επικουρική ασφάλιση, καλύπτοντας τα ελλείμματά της από τον κρατικό προϋπολογισμό με επιχορηγήσεις και με ένα κατώτατο όριο συντάξεων, όπως κάνει στην κύρια ασφάλιση.

Με τους Ν. 2084/1992 (άρθρο 32,52) και Ν. 3863/2010 (άρθρο 37) σαφώς ορίζεται ότι η επικουρική ασφάλιση δεν χρηματοδοτείται από το κράτος και πράγματι μέχρι σήμερα το κράτος δεν έχει χρηματοδοτήσει την επικουρική ασφάλιση. Ως εκ τούτου τα αποθεματικά των ταμείων επικουρικής ασφάλισης, εφόσον έχουν κατά κύριο λόγο σχηματισθεί από τις εισφορές των ασφαλισμένων και των εργοδοτών, αποτελούν περιουσία των ταμείων και συνακόλουθα των ίδιων των ασφαλισμένων κατά το άρθρο 1 του 1ου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και του άρθρου 17 του Συντάγματος. Εξαίρεση αποτελούν μόνο τα ταμεία που χρηματοδοτούνται σε σημαντικό ποσοστό από κοινωνικούς πόρους. Το θέμα όμως του τι συνιστά κοινωνικό πόρο δεν είναι πάντοτε τόσο σαφές, διότι μπορεί να πρόκειται

[1] *Για το οικονομικό σύστημα των επαγγελματικών συστημάτων γενικότερα καθώς και τους σκοπούς και τους στόχους που επιδιώκονται από τη Ε.Ε. βλ., -Commission Issues Green Paper on Supplementary Pensions in the Single Market, 10-6-97, -Πράσινη βίβλος για τις επικουρικές συντάξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, COM.(97)283, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, καθεστώτα επικουρικής ασφάλισης.*

για εργοδοτική εισφορά.[2] Πάντως, οι κοινωνικοί πόροι δημιουργούν ανισότητες μεταξύ των ασφαλισμένων και στρεβλώσεις στη λειτουργία της οικονομίας και τον ανταγωνισμό και είναι επισφαλείς κατά το Σύνταγμα και το ευρωπαϊκό δίκαιο.

Με βάση τις αναλογιστικές μελέτες από τα 39 ταμεία επικουρικής ασφάλισης μόνο τα 8 δεν είναι ελλειμματικά. Τα υπόλοιπα παρουσιάζουν τεράστια ελλείμματα, και δεν είναι μακροχρόνια βιώσιμα χωρίς δραστική μεταρρύθμιση. Η μεταρρύθμιση εκτός από την αναγκαία μείωση των συντάξεων θα πρέπει να συνδυασθεί με τις αλλαγές που έγιναν στην κύρια ασφάλιση με τους Ν. 3863 και 3865/2010 που διακρίνουν τη βασική από την αναλογική σύνταξη.

Αν ο νομοθέτης αντιλαμβάνεται την επικουρική ασφάλιση με τον ίδιο τρόπο που αντιλαμβάνεται την κύρια τότε θα έπρεπε να εντάξει την επικουρική ασφάλιση στην κύρια. Αν αντιλαμβάνεται την επικουρική ασφάλιση ως κάτι διαφορετικό, όπως γίνεται στα κράτη-μέλη της ΕΕ, τότε θα πρέπει να την οργανώσει διαφορετικά, ώστε να ανταποκριθεί στον ρόλο της. Στην κατεύθυνση αυτή βρίσκονται οι νομοθετικές προβλέψεις σύμφωνα με τις οποίες η επικουρική ασφάλιση δεν χρηματοδοτείται από το κράτος.

Στη σημερινή οικονομική, πολιτική και κοινωνική συγκυρία είναι χρέος όλων και κυρίως των πολιτικών σχηματισμών και ενώσεων να διατυπώσουν ξεκάθαρες θέσεις για ένα θέμα με τόσο σοβαρές κοινωνικές επιπτώσεις, όπως η επικουρική ασφάλιση.

Από την εμπειρία άλλων κρατών-μελών προκύπτει ότι μεταρρυθμίσεις της ασφαλιστικής νομοθεσίας επιτυγχάνουν, αν στηρίζονται σε εμπεριστατωμένες μελέτες και επικαιροποίηση στοιχεία. Χρειάζεται επίσης συγκριτική αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων και διάλογος, ώστε να γίνουν αποδεκτές οι βέλτιστες λύσεις.

Με αυτές τις σκέψεις η Ένωση για την Προάσπιση των Κοινωνικών Δικαιωμάτων διατυπώνει τις ακόλουθες θέσεις για τις επικείμενες νομοθετικές ρυθμίσεις της επικουρικής ασφάλισης:

ΘΕΣΕΙΣ

1. **Ρόλος της επικουρικής ασφάλισης**: Η επικουρική ασφάλιση έχει διακριτό ρόλο από την κύρια κοινωνική ασφάλιση και πρέπει να οργανωθεί με τον τρόπο που λειτουργεί και στα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ.

2. **Κρατική εγγύηση** (επιχορηγήσεις) : υφίσταται για την κύρια κοινωνική ασφάλιση (βασική και αναλογική σύνταξη). Δεν υφίσταται για την επικουρική σύνταξη. Αν δεν υπάρχει οικονομική δυνατότητα των ταμείων ή κλάδων επικουρικής ασφάλισης, δεν καλύπτεται το έλλειμμα από τον κρατικό προϋπολογισμό.

[2] Η κρίση των δικαστηρίων ως προς το αν πρόκειται πράγματι για κοινωνικούς πόρους ή για «οιονεί εργοδοτική εισφορά» είναι νομική. Η νομολογία και του ΣτΕ και του ΑΠ δέχεται ότι χαρακτήρα κοινωνικού πόρου έχουν τα έσοδα που δεν συνδέονται με την απασχόληση συγκεκριμένων προσώπων και τις αποδοχές τους από την απασχόληση

ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ,

3. **Κοινωνικοί πόροι:** θα μπορούσαν να ενισχύσουν την κύρια ασφάλιση και όχι την επικουρική, διότι δεν συνάδει με την φύση της. Η χρηματοδότηση από τους κοινωνικούς πόρους θα μπορούσε να αξιοποιηθεί μόνο για περιορισμένο χρόνο για να διευκολύνει την ομαλή μετάβαση στο νέο καθεστώς και την ενίσχυση των ελλειμματικών ταμείων.

4. **Ενοποίηση ταμείων:** δεν εξαφανίζει αυτόματα τα αναλογιστικά ελλείμματα του συστήματος επικουρικής ασφάλισης. **Όμως** η ενοποίηση των ταμείων μπορεί να εξασφαλίζει σημαντικές οικονομίες κλίμακας που είναι απαραίτητες για την ελαχιστοποίηση του κόστους λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και την αποτελεσματικότερη διαχείριση της περιουσίας των ταμείων. Αποτελεσματική διοίκηση και διαχείριση των ταμείων προϋποθέτει την θέσπιση ενός σύγχρονου πλέγματος αρχών διακυβέρνησης του ταμείου που εξασφαλίζει την διαφάνεια και την ανεξαρτησία του ταμείου από το κράτος.

5. **Μείωση των συντάξεων:** Η δραστική μείωση των συντάξεων είναι αναγκαία λαμβανομένου υπόψη του ύψους του συνολικού αναλογιστικού ελλείμματος των επικουρικών ταμείων που με βάση τις αναλογιστικές μελέτες υπολογίζεται σε περίπου 70 δις Ευρώ, για να ξεκινήσει το νέο ενοποιημένο ταμείο **«καθαρή θέση»**. Στο έλλειμμα περιλαμβάνονται ήδη και οι κοινωνικοί πόροι, όπου υπάρχουν.

6. **Λόγοι στοιχειώδους δικαιοσύνης** (κοινωνικοί πόροι) και αλληλεγγύης συνηγορούν υπέρ της αλληλεγγύης μεταξύ ταμείων κατά την ενοποίηση τους, που όμως **δεν θα οδηγούν σε ενιαίο ποσό σύνταξης ή οριζόντιες περικοπές**.

7. **Η επικουρική ασφάλιση θα μπορούσε να οργανωθεί** είτε με την μορφή ατομικών λογαριασμών είτε με την μορφή συλλογικών λογαριασμών που επιτρέπουν τον συλλογικό επιμερισμό των κινδύνων και την αλληλεγγύη μεταξύ των ασφαλισμένων και των γενεών είτε ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου είτε ως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Αν και η πλέον ενδεδειγμένη μορφή με ευρωπαϊκή θεμελίωση (οδηγία 41/2003/ΕΕ) είναι τα:

8. **Επαγγελματικά ταμεία** . Θεσμός που έχει ήδη εισαχθεί στην Ελλάδα με το θεσμικό πλαίσιο των άρθρων 7 και 8 του ν. 3029/2003 και λειτουργεί ήδη με ένα ολοκληρωμένο σύστημα νομικής και οικονομικής εποπτείας. Δεν γίνεται αντιληπτό γιατί ο νέος νομοθέτης θα ακολουθήσει άλλες νομικές μορφές που έχουν ολοκληρώσει ήδη τον ιστορικό τους κύκλο τους και δεν τελούν σε σύμπλευση με το ευρωπαϊκό κεκτημένο. **Η οργάνωση της συμπληρωματικής ασφάλισης σε ΤΕΑ έχει επιπλέον το πλεονέκτημα ότι η επικουρική ασφάλιση δεν εμπίπτει πλέον στις δαπάνες της γενικής κυβέρνησης.**

9. **Εποπτεία:** Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο ελέγχου (Εθνική Αναλογιστική Αρχή- άρθρο 8 ν.3029/02) θα πρέπει να ενισχυθεί με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα, ώστε να εξασφαλίζεται ο έλεγχος της φερεγγυότητας και νόμιμης λειτουργίας των ταμείων αυτών και **να επεκταθεί και στα ΝΠΔΔ**, εφόσον επιλεγεί η λειτουργία της επικουρικής ασφάλισης με αυτήν την οργανωτική μορφή.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ,	ΑΡΤΕΜΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ-ΔΕΔΟΥΛΗ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ,	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΜΕΛΟΣ,	ΟΛΓΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
» »	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΕΣΣΑΡΟΜΜΑΤΗΣ
» »	ΠΑΤΡΙΝΑ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ-ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗ